

4 12 2017

55 nr. 54

**Curtea Constituțională
a Republicii Moldova**

În conformitate cu prevederile art. 135 alin. (1) lit. c) și art. 141 alin. (1) lit. b) din Constituția Republicii Moldova, a art. 4 alin. (1) lit. c) al Legii cu privire la Curtea Constituțională și art. 63 lit. a) din Codul jurisdicției constituționale, solicităm avizarea proiectului de Lege pentru modificarea și completarea Constituției Republicii Moldova.

Anexă:

1. Proiectul de lege
2. Notă informativă

CURTEA CONSTITUTIONALA
A REPUBLICII MOLDOVA
INTRARE NR. 152 c
6 decembrie 2017

Deputații în Parlament:

~~Ata con~~
Spataru / M. SPATARY

<i>Ph. f.</i> <i>Ph. f.</i> <i>Ph. f.</i> <i>Ph. f.</i> <i>Ph. f.</i>	<i>Eugen. Carpon</i> <i>L. Lufu</i> <i>A. Grolati</i> <i>B. Grolati</i> <i>G. Grolati</i>
--	--

Deputații în Parlament:

Glenc Bulea	El. Bulea
Valentina Bulea	V. Bulea
Chiorescu Ion	Chiorescu
Padonovici Corbelin	Padonovici

Caraceni Denia

RESETHICU ARTUR	Artur
Valentina Stratan	V. Stratan

Stati Sergiu	S. Sergiu
Dr. Acoche	

Nae Simion Pleșcu

Victor Mindru	V. Mindru
Anato le Fegoradus	

Eleus Cendragae	E. Cendragae
Valentina Kotaru	V. Kotaru

Balan Ion	I. Balan
Nicolae Ieravschii	N. Ieravschii

Yot'a Aliena	Y. Aliena
Nicoles Cepreii	N. Cepreii

Constantin Tutu	C. Tutu
Eugeniu Ilichii	E. Ilichii

Andrian Cander	A. Cander
Marcel Lăducan	M. Lăducan
Victor Toman	V. Toman

LEGE

pentru modificarea și completarea Constituției Republicii Moldova

Luînd act de prevederile Declarației de Independență a Republicii Moldova și valorile supreme care au stat la baza adoptării Constituției Republicii Moldova,

Recunoscând că Republica Moldova, fiind o țară europeană, are o istorie comună și împărtășește valori comune cu statele europene și se angajează să pună în aplicare și să promoveze aceste valori,

În vederea punerii în aplicare a hotărîrii Curții Constituționale nr 24 din 9 octombrie 2014 pentru controlul constituționalității Acordului de Asociere între Republica Moldova, pe de o parte, și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de altă parte, și a Legii nr.112 din 2 iulie 2014 pentru ratificarea Acordului de Asociere (*Acordul de Asociere RM - UE*),

Parlamentul adoptă prezenta lege constituțională.

Articol unic – Constituția Republicii Moldova, adoptată la 29 iunie 1994 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1994, nr.1), cu modificările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează:

1. Preambulul Constituției se completează cu un alineat după cum urmează:

„RESPECTÎND aspirațiile de integrare europeană a țării și promovînd orientarea Republicii Moldova spre spațiul valoric democratic european,”

2. La articolul 1 alineatul (3) după cuvîntul „*democratic*,” se introduc cuvintele „*orientat spre spațiul valoric european*”

3. După articolul 8 se introduce articolul 8¹ după cum urmează:

„ Articolul 8¹. Integrarea europeană

(1) Integrarea europeană a Republicii Moldova reprezintă obiectivul strategic de dezvoltare a țării.

(2) Procedura de aderare a Republicii Moldova la tratatele constitutive ale Uniunii Europene se stabilește de Parlament prin lege organică.”

PREȘEDINTELE PARLAMENTULUI

NOTĂ INFORMATIVĂ

la proiectul de lege pentru modificarea și completarea
Constituției Republicii Moldova

Proiectul de lege pentru modificarea și completarea Constituției Republicii Moldova a fost elaborat în temeiul Hotărîrii Parlamentului nr. 209 din 6 octombrie 2017 potrivit căreia s-a constituit grupul de lucru pentru elaborarea proiectului de lege cu privire la modificarea și completarea Constituției Republicii Moldova.

Astfel, sarcina grupului de lucru a fost elaborarea și prezentarea Parlamentului proiectul de lege cu privire la modificarea și completarea Constituției Republicii Moldova, luînd act de concluziile privind orientarea Republicii Moldova spre spațiul valoric democratic european ca element definitoriu al identității constituționale a Republicii Moldova, expuse în Hotărîrea Curții Constituționale nr.24/2014.

Grupul de lucru s-a întrunit în mai multe ședințe și a antrenat în activitatea acestuia experți și reprezentanți ai mediului academic de profil, precum și reprezentanți ai autorităților publice, inclusiv din partea Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene.

Calea Republicii Moldova spre integrare europeană este una de durată dar fermă.

Începînd cu adoptarea Declarației de Independență a Republicii Moldova în anul 1991, s-a marcat ruptura cu spațiul valoric totalitar sovietic și reorientarea noului stat independent spre spațiul valoric democratic european. Aspirațiile Republicii Moldova de a stabili relații în toate domeniile de interes comun cu țările europene și orientarea spre spațiul valoric democratic european au fost consfințite în actul de constituire a statului.

Relațiile Republicii Moldova cu Uniunea Europeană au fost formal lansate odată cu semnarea la 28 noiembrie 1994 a Acordului de Parteneriat și Cooperare (APC), care a intrat în vigoare la 1 iulie 1998. APC a reprezentat un angajament încheiat între Republica Moldova și Uniunea Europeană în numele afirmării valorilor democratice. Prin acest acord, părțile au convenit să promoveze un dialog politic, menit să consolideze apropierea lor, să sprijine transformările politice și economice din țară, să contribuie la o mai mare convergență a pozițiilor în probleme internaționale de interes reciproc.

Ulterior, la 22 februarie 2005, a fost semnat Planul de Acțiuni Republica Moldova – Uniunea Europeană, document care a deschis noi oportunități pentru depășirea limitelor politice și instituționale ale APC. UE a recunoscut aspirațiile europene ale Republicii Moldova și a oferit, pentru prima oară, perspectiva integrării treptate în spațiul economic european.

La 24 martie 2005 Parlamentul Republicii Moldova a adoptat *Declarația cu privire la parteneriatul politic pentru realizarea obiectivelor de integrare europeană a țării*. Conform acestei Declarații, dezvoltarea de mai departe a Moldovei nu poate fi asigurată decât prin **“promovarea consecventă și ireversibilă a cursului strategic spre integrare europeană”**.

La 12 ianuarie 2010, Republica Moldova și Uniunea Europeană s-au angajat în negocierea Acordului de Asociere, care să înlocuiască APC. În același timp, autoritățile europene au negociat cu Guvernul Republicii Moldova Planul de Acțiuni în domeniul liberalizării regimului de vize. Guvernul, prin Hotărârea nr.122 din 4 martie 2011, a aprobat Programul național de implementare a Planului de Acțiuni Republica Moldova - Uniunea Europeană în domeniul liberalizării regimului de vize.

Republica Moldova a reușit să înregistreze o serie de progrese în aprofundarea parteneriatului său cu UE, care au culminat cu semnarea la 28 iunie 2014 a Acordului de Asociere cu Uniunea Europeană. Aceste progrese au reprezentat o realizare majoră în procesul de modernizare politică și economică a Republicii Moldova, a afirmării țării noastre în calitate de stat democratic și au propulsat țara noastră la rangul de exemplu în cadrul Parteneriatului Estic.

Semnînd, la nivel internațional astfel de tratate, Republica Moldova și-a asumat anumite angajamente destinate pentru a produce efecte juridice și guvernate de normele dreptului internațional.

Articolul 8 alin.(1) din Constituție stabilește că Republica Moldova se obligă să respecte Carta Organizației Națiunilor Unite și tratatele la care este parte, să-și bazeze relațiile cu alte state pe principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional. Tratatelor internaționale se execută cu bună-credință, în conformitate cu principiul *pacta sunt servanda*. Republica Moldova nu poate invoca prevederile legislației sale interne ca justificare a neexecutării unui tratat la care este parte.

Prin hotărîrea nr. 55/1999 Curtea Constituțională a statuat că normele și principiile unanim recunoscute ale dreptului internațional sunt executorii pentru Republica Moldova în măsura în care ea și-a exprimat consimțământul de a fi legată prin actele internaționale respective. Prin urmare, executarea prevederilor tratatelor internaționale pe care Republica Moldova le-a ratificat este indiscutabilă.

La data de 9 octombrie 2014, prin hotărîrea nr. 24 Curtea Constituțională a respins sesizarea fracțiunii parlamentare a PCRM pentru controlul constituționalității Acordului de Asociere între Republica Moldova pe de o parte, și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de altă parte, și a legii nr. 112 din 2 iulie 2014 pentru ratificarea Acordului de Asociere.

Prin aceeași hotărîre, Curtea a declarat constituționale prevederile Acordului de Asociere și legea prin care acordul a fost ratificat.

Curtea a reținut că Acordul de Asociere este principalul instrument al Uniunii Europene pentru a aduce Republica Moldova mai aproape de standardele europene. De aceea, obligația de punere în aplicare a prevederilor Acordului de Asociere include obligația de aplicare a standardelor.

Curtea a constatat că acest document promovează asocierea politică și integrarea economică între Republica Moldova și Uniunea Europeană pe baza unor valori comune, precum respectarea și promovarea principiilor suveranității și integrității teritoriale, a inviolabilității frontierelor și a independenței Republicii Moldova, democrația, respectarea drepturilor omului și a libertăților.

Curtea a menționat că orientarea Republicii Moldova spre spațiul valoric democratic european este inseparabilă de alte angajamente internaționale, care decurg din calitatea de membru al organizațiilor internaționale. Respectarea obligațiilor internaționale asumate prin propria voință este o tradiție juridică și un principiu constituțional, ca parte inseparabilă a unui stat de drept.

În concluzie, Curtea Constituțională a recunoscut că aspirațiile Republicii Moldova de a stabili relații politice, economice, culturale și în alte domenii de interes comun cu țările europene și orientarea spre spațiul valoric democratic european reprezintă un element definitoriu al identității constituționale a Republicii Moldova, în sensul Declarației de Independență și art. 1 din Constituție.

Este necesar de remarcat suplimentar că Parlamentul Republicii Moldova și-a reafirmat dezideratul integrării europene hotărîrea Parlamentului nr. 274 din 14 noiembrie 2013 și nr. 218 din 29 iulie 2016 prin care s-au aprobat declarații exprese cu privire la susținerea procesului de integrare europeană a Republicii Moldova și privind parteneriatul național în domeniul integrării europene.

Cu părere de rău, disputele politice și geopolitice ce țin de apartenența Republicii Moldova la spațiul valoric european aduc grave prejudicii atât de imagine cât și social-economice. Republica Moldova este parte a Europei și acest fapt este incontestabil.

Considerăm că ridicarea acestor principii evidente la nivel constituțional este o obligație nu numai juridică dar și morală care urmează a fi îndeplinită cât mai curînd posibil.

Astfel, se propune de a completa preambulul Constituției cu o propoziție nouă prin care se va scoate în evidență aspirațiile de integrare europeană a țării și promovarea orientării Republicii Moldova spre spațiul valoric democratic european.

În acest context, se propune de a completa art. 1 alin. (3) din Legea Supremă, după cuvîntul democratic cu sintagma „orientat spre spațiul valoric european”.

De asemenea se propune a completa cu un nou articol 8¹ intitulat „Integrarea europeană” care va prevedea expres că integrarea europeană a Republicii Moldova reprezintă obiectivul strategic de dezvoltare a țării. Procedura de aderare a Republicii Moldova la tratatele constitutive ale Uniunii Europene se stabilește de Parlament prin lege organică.

La elaborarea acestui proiect de lege a fost studiată minuțios practica constituțională al statelor care au aderat la UE în ultimul deceniu, în special cu referire la raportul dintre dreptul național și dreptul Uniunii Europene (România, Bulgaria, Estonia, Letonia, Lituania, Cehia, Polonia, Slovacia, Slovenia, Ungaria, Croația, Cipru, Malta). De asemenea a fost studiată și practica constituțională a unor state precum Muntenegru și Serbia care merg ferm pe calea integrării europene.

La această etapă, nu putem detalia mai mult relațiile noastre cu Uniunea Europeană. Mai multe detalii la capitolul raportului dreptului național și cel comunitar tine de perspectivă.

Astăzi, este important că statuăm clar și fără echivoc în Legea Supremă că integrarea europeană a statului Republica Moldova este un obiectiv strategic și ireversibil.

Deputați în Parlament

V. Stratan
 Maximilian Pleş
 Nicolae Tereşchi H. Camp
 Constantin Iutay
 Michel Jorain
 Deputati in Parlament
 St. Creanga
 Chiseric Andrei
 LEONARD TURIB
 REŞETNICOV ARTHUR
 Pădureţ C. I.